

POSTANOWIENIE

Dnia 12 maja 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik (przewodniczący)

SSN Halina Kiryło (sprawozdawca)

SSN Romualda Spyt

w sprawie ze skargi J. Z.

na przewlekłość postępowania Sądu Apelacyjnego w {...}

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...]

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 12 maja 2016 r.,

oddala skargę.

UZASADNIENIE

J. Z. w skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki wniósł o 1/ stwierdzenie przewlekłości postępowania przed Sądem Apelacyjnym w [...], w sprawie zarejestrowanej pod sygn. akt III AUa .../15; 2/ wydanie Sądowi Apelacyjnemu zalecenia do wyznaczenia i przeprowadzenia rozprawy we wskazanej wyżej sprawie w terminie do dwóch miesięcy od dnia rozpoznania skargi; 3/ przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego kwoty 20.000 zł; 4/ zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego ewentualnych kosztów niniejszego postępowania; 5/ przeprowadzenie dowodów wymienionych w uzasadnieniu.

W uzasadnieniu skargi wskazano, że skarżący w dniu 8 kwietnia 2015 r. wniósł apelację od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 13 lutego 2015 r. W dniu 11 czerwca 2015 r. doręczono mu zawiadomienie Sądu Okręgowego w K. z 21

maja 2015 r. o przyjęciu apelacji i przesłaniu wraz z aktami do Sądu Apelacyjnego. Następnie telefonicznie dowiedział się, że w Sądzie Apelacyjnym sprawie została nadana sygn. akt III AUa .../15. Do dnia sporządzenia przedmiotowej skargi Sąd Apelacyjny nie podjął czynności w tej sprawie – w szczególności nie przeprowadził rozprawy apelacyjnej, ani nawet nie doręczył skarżącemu zawiadomienia o terminie takiej rozprawy. Zachodzi zatem wielomiesięczna beczynność Sądu, pociągająca za sobą negatywne dla skarżącego skutki w postaci braku środków na specjalistyczne leczenie, a także niemożności skorzystania z innych środków ochrony prawnej w zakresie przedmiotu sporu sądowego.

W odpowiedzi na skargę Prezes Sądu Apelacyjnego wniósł o jej oddalenie. W uzasadnieniu wskazano, że w sprawie o sygn. akt III AUa .../15, w dniu 29 lutego 2016 r. został wyznaczony termin rozprawy na dzień 21 kwietnia 2016 r. Terminy wyznaczanych rozpraw wynikają z ilości spraw wpływających do Wydziału III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w ostatnich latach oraz obsady kadrowej. Niniejsza sprawa nie należy do kategorii spraw pilnych, definiowanych w § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych, których wyznaczanie następuje w pierwszej kolejności. Przedmiotowa sprawa dotyczy wysokości renty i z tego powodu żądanie przyznania odszkodowania w wysokości 20.000 zł jest nieadekwatne do przedmiotu rozstrzygnięcia. Nadto, jakkolwiek czas oczekiwania skarżącego na rozprawę jest obiektywnie długi, to analiza okoliczności i przyczyn, które legły u podstaw tego stanu, nie uzasadnia oceny, że jest to konsekwencją złej organizacji, beczynności lub opieszałości sądu przy realizacji czynności sądowych. W ocenie Prezesa Sądu Apelacyjnego, przy możliwym do zagospodarowania i realnym czasie służby sędziów oraz rzeczywistej liczbie spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych na bieżąco rozpoznawanych w Sądzie Apelacyjnym w Wydziale III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z zasadą wyznaczania w pierwszej kolejności tzw. spraw pilnych, a następnie według kolejności wpływu, powinność zagwarantowania wszystkim stronom tych spraw właściwej realizacji prawa do rozpoznania skargi bez nieuzasadnionej zwłoki, wyklucza zasadność zarzutów przedmiotowej skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. Nr 179, poz. 1843 ze zm.), ustawa ta reguluje zasady i tryb wnoszenia oraz rozpoznawania skargi strony, której prawo do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki zostało naruszone na skutek działania lub bezczynności sądu lub prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze. W myśl ust. 2 tego artykułu, przepisy ustawy stosuje się odpowiednio, gdy na skutek działania lub bezczynności sądu albo komornika sądowego doszło do naruszenia prawa strony do przeprowadzenia i zakończenia bez nieuzasadnionej zwłoki sprawy egzekucyjnej lub innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Celem skargi jest przeciwdziałanie trwającej przewlekłości, zaś jej funkcją - przede wszystkim wymuszenie nadania sprawie odpowiedniego, sprawnego biegu procesowego. Służy temu zarówno samo stwierdzenie wystąpienia przewlekłości w postępowaniu (art. 12 ust. 2 ustawy), jak i możliwość zalecenia podjęcia przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie (art. 12 ust. 3 ustawy), a także ewentualne przyznanie „odpowiedniej sumy pieniężnej” jako wstępnej (tymczasowej) rekompensaty (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2004 r., III SPP 42/04, OSNP 2005 nr 5, poz. 71 i uchwała z dnia 19 stycznia 2005 r., III SPP 113/04, OSNP 2005 nr 9, poz. 135 oraz postanowienie z dnia 8 lipca 2005 r., III SPP 120/05, OSNP 2006 nr 5-6, poz. 102).

W świetle orzecznictwa ETPC można wyróżnić cztery przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania: 1/ terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania w sprawie rozstrzygnięcia co do istoty, 2/ charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, 3/ znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień i 4/ zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuca przewlekłość postępowania (por. M. A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam

orzecznictwo tego Trybunału). Kryteria te zostały transponowane do ustawy o skardze na przewlekłość postępowania w jej art. 2 ust. 2.

Stosownie do art. 2 powołanej ustawy, strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie w sprawie trwa dłużej, niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy (ust. 1), przy czym dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd w celu wydania w sprawie rozstrzygnięcia co do istoty (ust. 2).

W judykaturze podkreśla się, że wskazanie przez stronę okoliczności uzasadniających skargę na przewlekłość postępowania nie może polegać na zakwestionowaniu ogólnego trwania postępowania, lecz powinno wskazywać określone czynności procesowe, których sąd nie podjął lub podjął z nieuzasadnioną zwłoką, bądź też dokonał wadliwie (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2012 r., III SPP 8/12, LEX nr 1171299 i z dnia 2 marca 2012 r., KSP 1/12, LEX nr 1165252). Za przejaw naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki uważa się zaś, między innymi, wielomiesięczną beczynność sądu polegającą nie niewyznaczeniu rozprawy, także rozprawy apelacyjnej (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2005 r., III SPP 96/05, OSNP 2005 nr 23, poz. 384; z dnia 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 120; z dnia 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 121; z dnia 14 marca 2007 r., III SPP 3/07, LEX nr 979621), zwłaszcza gdy nie zachodzą okoliczności usprawiedliwiające owe opóźnienie. Nie dochodzi do przewlekłości postępowania apelacyjnego, gdy rozprawa nie zostaje wyznaczona niezwłocznie lub zostaje odroczone w celu przeprowadzenia dodatkowych dowodów, a ich zgromadzenie nie może nastąpić niezwłocznie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2005 r., III SPP 77/05, OSNP 2005 nr 21, poz. 346).

W orzecznictwie sądów administracyjnych zauważa się, że ustawa o skardze na przewlekłość postępowania nie określa wprost, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Pewna wskazówka

wynika jednak z art. 14 ustawy, który stanowi, że ponowna skarga na przewlekłość postępowania w tej samej sprawie może być wniesiona po upływie 12 miesięcy. Oznacza to, iż ustawodawca uznał za przewlekłe postępowanie, które trwa dłużej niż 12 miesięcy. Przy czym, jeżeli postępowanie trwa dłużej niż 12 miesięcy, nie oznacza to samo przez się, że nastąpiła przewlekłość postępowania w rozumieniu tej ustawy. Również w judykaturze Sądu Najwyższego za przejaw naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki uważa się wielomiesięczną (roczną) beczynność sądu polegającą na niewyznaczeniu rozprawy, także rozprawy apelacyjnej (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2005 r., III SPP 96/05, OSNP 2005 nr 23, poz. 384; z dnia 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 120; z dnia 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 121; z dnia 14 marca 2007 r., III SPP 3/07, LEX nr 979621), jeśli nie zachodzą okoliczności usprawiedliwiające opóźnienie. Nie jest to jednak sztywna cezurą czasową dla oceny zgodności postępowania z konwencyjnymi, konstytucyjnymi i proceduralnymi dyrektywami osądzenia sprawy w rozsądnym terminie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2014 r., III SPP 56/14 - niepublikowane). Nie jest wykluczone stwierdzenie przewlekłości przy krótszym okresie, ale wymaga to szczególnego rozważenia i oceny „ciężaru gatunkowego” przedmiotu sporu, wagi dla skarżącego przedmiotu sprawy i konsekwencji, które może pociągnąć za sobą przewlekłość postępowania.

W orzecznictwie Trybunału wskazuje się na rodzaje (kategorie) spraw cywilnych, które powinny być rozpoznane ze szczególną pilnością, a więc spraw, w których relatywnie krótszy okres beczynności sądu jest traktowany jako przewlekłość postępowania. Należą do nich także sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych (por. wyrok ETPC z dnia 30 października 1998 r., skarga nr 28616/95 w sprawie *Styranowski przeciwko Polsce*, RJD 1998-VIII, s. 3376 - patrz: M.A. Nowicki: *Europejski Trybunał Praw Człowieka - orzecznictwo*, Tom 1, *Prawo do rzetelnego procesu sądowego*, Kraków 2001, s. 815), zwłaszcza ze względu na charakter dochodzonych świadczeń, z reguły służących zapewnieniu środków utrzymania oraz często podeszły wiek i trudną sytuację materialną ubezpieczonych. Na szczególny obowiązek zorganizowania systemu jurysdykcyjnego tak, aby właściwe sądy mogły podołać rozstrzygnięciu spraw sądowych w rozsądnych

terminach w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 8 marca 2005 r. (III SPP 34/05, OSNP 2005 nr 20, poz. 327). Stwierdził w nim, że jest to zwłaszcza konieczne przy rozstrzyganiu spraw uznanych w wewnętrznym porządku prawnym za wymagające szczególnych procedur zapewniających sprawność i szybkość postępowań sądowych, do których zaliczają się sprawy z zakresu prawa pracy oraz ubezpieczeń społecznych, gdyż polegają one często na osądzaniu kwestii o życiowym znaczeniu dla zapewnienia bytu materialnego pracownikom lub ubezpieczonym. Przedmiotowa sprawa wprawdzie należy do kategorii spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych, jednak jej przedmiotem nie jest prawo do świadczenia z tegoż ubezpieczenia, lecz jego wysokość. Skarżący ma zatem zapewnione środki utrzymania w postaci renty z tytułu niezdolności do pracy i podlega także ubezpieczeniu zdrowotnemu.

Zasadniczo o nieuzasadnionej zwłoce można mówić wówczas, gdy postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne do jej wyjaśnienia, uwzględniając ocenę terminowości i prawidłowości czynności sądowych, ale także charakter sprawy, zachowanie strony, a w szczególności strony, która zarzuca przewlekłość postępowania. Ocena ta nie może być oderwana od obowiązku sądu rozpoznawania wszystkich wniesionych spraw bez nieuzasadnionej zwłoki, przy zachowaniu zasady rozpoznawania spraw według kolejności ich wpływu oraz uwzględnieniu przepisów nakazujących rozpoznawanie niektórych rodzajów spraw w ustawowo określonych terminach. Szybkość orzekania nie może bowiem stanowić przeszkody we właściwym funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości. Ocena, czy wystąpiła przewlekłość postępowania, jest dokonywana na podstawie obiektywnych i ustawowych kryteriów w odniesieniu do realiów faktycznych i prawnych danej sprawy.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że postępowanie przed Sądem Apelacyjnym, zapoczątkowane apelacją J. Z. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z 13 lutego 2015 r., nie cechuje się nieuzasadnioną zwłoką w rozumieniu przepisów ustawy o skardze na przewlekłość. Wprawdzie okres między wpływem akt sprawy do Sądu drugiej instancji (25 maja 2015 r.) a wydaniem przez Przewodniczącego Wydziału III Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych zarządzenia z 29 lutego 2016 r. o wyznaczeniu terminu rozprawy na dzień 21 kwietnia 2016 r., minęło dziewięć miesięcy, jednak niepodejmowanie w tym czasie przez Sąd czynności usprawiedliwione jest ilością spraw rejestrowanych w Wydziale oraz koniecznością ich rozpoznania zgodnie z kolejnością wpływu. Skarżący nie wykazał zaś istnienia okoliczności przemawiających za potrzebą załatwienia jego sprawy poza kolejnością wpływu. Dodatkowo podkreślić należy, że wniesienie skargi na przewlekłość postępowania ma w istocie służyć dyscyplinowaniu czynności podejmowanych na danym etapie toczącego się jeszcze postępowania w określonej sprawie. Tymczasem w przedmiotowej sprawie termin rozprawy apelacyjnej został już wyznaczony. Nie zachodzi zatem potrzeba „dyscyplinowania” podejmowanych przez Sąd czynności.

 Nie podziеляjąc zarzutów skargi, Sąd Najwyższy orzekł o jej oddaleniu.

kc